VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS

Asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Tuomo Virkola
16.10.2026

Palveluihin pääsy todennäköisesti merkittävämpi muutos kuin etuustaso

- Esityksen vaikutusarviot pääosin asianmukaisia ja oikean suuntaisia
  - etuuden tasoero on pieni (n. 61 €/kk), joten työllisyysvaikutus jäänee maltilliseksi
- Palveluun pääsyn takuuaika on mahdollisesti esityksen keskeisin osa
  - Kotoutumiskoulutus parantanee työllisyyttä ja tuloja, mutta nyk. kolmannes kohderyhmästä ei osallistu palveluihin
  - Palveluihin ohjaamista vs. osallistumista seurattava, ja pidentyvätkö muiden kotoutujien odotusajat
- Kannustin kielen oppimiseen on melko maltillinen, oletettavasti myös vaikutukset jäävät vähäisiksi
  - Hyöty mahdollisesti enintään n. 1 100 €, mutta kielitaidon paranemisen myös vaaditaan merkittävää ajankäyttöä
  - Tutkimusnäyttö rahallisista kannustimista on vähäistä mutta ei anna tukea merkittäville vaikutuksille
  - Ei koske toimeentulotuen saajia (n. 30 % kohderyhmästä), jotka myös mahdollisesti hyötyisivät palveluista
  - Epäselvä kannustin äidinkielen vaihtamiseen suuremman tuen saamiseksi

Ukrainalaisten yleistuki ja vaikutusten arviointi

- Ukrainalaisten oikeus yleistukeen voi parantaa työn kannustimia
  - Toimeentulotuessa ansiotulot vähentävät tukea lähes 1:1, yleistuessa tulot soviteltaisiin
  - Koskee n. 11 000 kotitaloutta; työllisyysvaikutusta ei ole arvioitu, ja se voi olla kotoutumistukea suurempi
  - Vaikutukset toki riippuvaisia tilapäisen suojelun jatkosta
- Vaikutukset on tärkeää pystyä arvioimaan jälkikäteen
  - Maahantulopäivään perustuva vertailu (ennen vs jälkeen) on hyvä lähtökohta arvioinnille, mutta samanaikaiset muutokset (esim. kotihoidon tuen asumisaikavaatimus) vaikeuttavat sitä
  - Työllistymistä ja tukien käyttöä voidaan seurata luotettavasti rekisteritietojen pohjalta
  - Kielitaidon kehittymistä ei voi nykyisin seurata luotettavasti ja kattavasti
    - Kielitaitoa ei mitata suurelta osalta maahanmuuttajia
    - YKI- ja päättötestien tuloksia ei tutkimuskäytössä